

דבר העורכת

לקוראים שלום!

הגיליון הפעם מוקדש ליצירות ילדים – סיפורים ושירים. בחרנו לכתוב על הסופר מרק טווין שכתב סיפורי ילדים מרתקים רבים, וכן להציג את גיליון מוזיקה ישראלית, שירי ילדים.

בולי סיפורי ילדים מגרמניה:

בשורה הראשונה מימין לשמאל – היידי, בילבי, פינקו

בשורה השניה ממין לשמאל – תום סויר והקלברי פין, ג'ים נוף ולוקאס

אז מה בגיליון? אבינועם טלמן מספר על הסופר הדגול מרק טווין. בפינה רגע של הסטוריה כותב שמוליק כהן על מצדה ורבן יוחנן בן זכאי. בפינה הישראלית נציג את בולי שירי ילדים. ולבסוף, בכל גיליון, חידון בולאי נושא פרסים.

נתראה בגיליון הבא,
שלכם, שביט

מרק טווין אבינועם טלמן

מרק טווין על בול מארה"ב

הסופר האמריקאי המפורסם מרק טווין הביא לעולם יצירות מופת ודמויות מדהימות כמו תום סוייר והאקלברי פין ורבים מתייחסים אליו כאל אבי הספרות האמריקאית. הוא זכה לתהילה רבה על כתביו והיה ידידם של נשיאים, תעשיינים ובני אצולה מאירופה. כתיבתו התאפיינה בפשטות וקלילות המשלבת הומור וסאטירה נוקבת, תיאורים סוריאליסטים ובהתנגדות לאלים, דיכוי וצביעות. בין כתביו המפורסמים ביותר אפשר למצוא את "הרפתקאות תום סוייר", "הרפתקאותיו של האקלברי פין", "בן המלך והעני", "נגקי בחצר המלך ארתור" ועוד.

מרק טווין רוכב על שבט

מרק טווין נולד בשם סמואל לנגהורן קלמנס בשנת 1835 במדינת מיזורי שבארצות הברית. הוא נולד מעט אחרי הופעת כוכב השביט "היילי" ותמיד התלוץ כי בפעם הבאה שיופיע השביט, זה יהיה לבשר על מותו. והוא צדק, מרק טווין נפטר יום לאחר הופעת השביט בשנת 1910.

מרק טווין גדל במדינת מיזורי, על גדות נהר המיסיסיפי ורצה להיות משיט ספינות בנהר. הוא זכה להגשים את חלומו ועבד בצעירותו בעבודה זו אך ב-1861 הקריירה שלו נגדעה עקב מלחמת האזרחים. הוא ניסה את מזלו בעבודות נוספות, רבות ומגוונות, ביניהם כריית מחצבים וחיפוש מתכת הכסף בנהרות. לבסוף, לאחר שעבד גם כמדפיס וגם כשוליה בעיתון, הוא זכה לכתוב בעיתון מקומי בנבדה.

בול מבוסניה-הרצגובינה. מצד שמאל ניתן לראות ספינה שטה במיסיסיפי

הוא בחר בשם העט מרק טווין כיוון שכל כך אהב את עבודתו על נהר המיסיסיפי, עליה גם כתב בספרו "החיים על המיסיסיפי". פירוש השם הוא – מציין מיקום מספר 2. הכוונה הייתה לציין הקווים על חבל בו השתמשו למדידת עומק הנהר. בעת השייט המודדים היו צועקים למשיט את מיקום הציין (מרק באנגלית) – מרק וואן, מרק טווין, וכן הלאה.

בשנת 1865 קרתה הפריצה הגדולה של מרק טווין. הוא פרסם סיפור קצר בשם "על הצפרדע המקפצת ורשמים אחרים" ובמקביל פרסם גם ריאיון שערך עם ניצולי ספינה שטבעה באיזור הוואי ושנמצאו לאחר חודש של חיפושים. המאמר זכה להתפרסם בעיתונים רבים ברחבי ארצות הברית. בשנת

1897, עיתון מקומי מימן את נסיעתו של מרק טווין לאגן הים התיכון. את חוויותיו במסע זה הוא כתב בספר העונה לשם "תמימים בנכר". אחד הפרקים מן הספר עוסק בחוויותיו של הסופר בפלשתינה של אותם ימים והוא תורגם לעברית תחת השם "מסע תענוגות לארץ הקודש". הסיפור מתאר באופן ציני אך סוריאליסטי את החיים בארץ ישראל באמצע המאה ה-19 וזכה לפופולאריות רבה בקרב יהודי העולם. רבים טענו בזמנו כי בעקבות קריאת הספר הם חשו צורך עז לעלות וליישב את ארץ ישראל, ולראייה גלי העלייה שהחלו רק כ-20 שנה מאוחר יותר, לקראת סוף המאה – כנראה של אותם ילדים שהתבגרו בינתיים. במהלך המסע לארץ ישראל פגש טווין את צ'רלס לנגדון, מי שהפך מאוחר יותר לגיסו שכן ברגע שצ'רלס הראה לטווין תמונת אחותו, התאהב בה טווין. כשחזר לארצות הברית נשא אותה לאישה. לאחר נישואיהם עבר הזוג הטרי לקונטיקט, שם בנו את ביתם שהפך מאוחר יותר למוזיאון מרק טווין. במהלך חייהם בקונטיקט כתב טווין את יצירותיו הפופולאריות ביותר שעסקו בתום סויר והאקלברי פין.

הרפתקאותיו של הקלברי פין על בול מארה"ב

תום סויר על בול מארה"ב

טווין ביסס את דמויות גיבורי ספריו על חוויות שצבר לכל אורך חייו. תום סויר הוא מרק טווין בילדותו והאקלברי פין הוא חברו הטוב של טווין תום בלנקנשיפ. ויש לכך דוגמאות רבות נוספות. כשרונו היה בלהעלות על הכתב לשפר ולהעביר מסר חד וברור על האירועים שחווה ועל השפעותיהם. לקראת מותו, הוא סיפר את קורות חייו לקלדנית ולא כתב אותם בעצמו. הוא טען שאינו רוצה שיאמרו עליו כי הוא עצמו כתב ביוגרפיה אלא זהו סיפור שהועבר מפה לאוזן, ממש כמו רבים מכתביו המבוססים על מעשיות, סיפורים, אגדות וחוויות שצבר ושמע במהלך חייו.

במהלך ההכתבה הוא דרש כי כל אזכור לדעה אישית שלו שעלולה הייתה להתפרש כשלילית ולא אמריקאית, תפורסם רק כ-100 שנה לאחר מותו. וכך החל מ-2010, 100 שנה למות הסופר, אנו מגלים כי הוא היה אנטי אימפריאליסטי, נגד אלימות ודיכוי והרבה יותר חריף ממה שחשבנו עד כה. לעיתים ניתן לחשוב, באופן מדהים, כי הדברים שכתב לפני למעלה מ-100 שנה כל כך רלוונטיים להיום. הוא טען נגד מעורבות אמריקאית במדינות זרות, טען לאלימות רבה מידי מצד חיילי ארצות הברית כלפי אוכלוסיות חלשות וגינה כל ביטוי גזענות ועבדות בתוך ארצות הברית.

כמו כן, כתוצאה ממסעותיו הרבים וחוש ההומור שלו, הוא הצליח להתחבב על ראשי מדינות ובני אצולה רבים באותה תקופה והשקיע רבות בביקורת חיוביות ושליליות על פועליהן. מהזווית היהודית, מלבד זירוז בדיעבד של גלי

העלייה הראשונה לארץ ישראל, מרק טווין היה פרו יהודי וכתב כתבים רבים על מצב היהודים. הוא התערב בנעשה

במשפט דרייפוס ויצא באופן פומבי נגד עלילת הדם על דרייפוס, כתב בכתבי עת רבים על שילוב כל המינים בחברה המודרנית ואף כתב למגזין אוסטרי שיצא לאור בווינה

שתיאודור הרצל היה עורך המגזין. במהלך חייו הרצה טוויין בפני אנשים רבים ובמקומות רבים בעולם. הרצאותיו היו מלאות באנקדוטות, ציניות והומור, עד כדי כך שרבים מחשיבים אותו כאבי הסטנד-אפ.

ניקולא טסלה על בול מארה"ב

אחד מחבריו הטובים של טוויין היה ניקולא טסלה, אבי החשמל, ושניהם בילו זמן רב ביחד. אהבתו של טוויין למדע ולהמצאות היו אלא שקישרו בין שני האנשים הללו. ניתן רק לשער את גודל ההשפעה שהייתה להם אחד על השני. בין המצאותיו המוצלחות של טוויין אפשר למצוא את פס הדבק היבש במעטפות דואר, דבק הזקוק לקצת לחות על מנת להדביק.

בתיו של טוויין לאורך חייו משמשים כיום כמוזיאונים המתארים את חייו ואת אורחות החיים של אותה תקופה. מבנים ורחובות רבים ברחבי העולם נקראים על שמו, ספריות ציבוריות מתגאות לשאת שמו על שעריהן, פרסי ספרות והומור רבים קרויים על שמו ולבסוף מחקרים אקדמיים רבים לצד סדרות טלוויזיה, הצגות תיאטרון וסרטי קולנוע נעשו על חייו, ספריו ופועלו של אבי הספרות האמריקאית – מרק טוויין.

בולים רבים במדינות רבות יצאו על מנת להוקיר ולכבד את האיש ופועלו. הבול האחרון ואולי זה שמסמן כמה גדול היה האיש, הינו בול שהנפיקה ארצות הברית הנושא את דיוקנו על רקע הספינה שהשיט על המיסיסיפי. החשוב בבול הוא שהוא מסדרת FOREVER כלומר הוא תמיד יהיה שווה לערך משלוח מכתב בתוך ארה"ב, לעולם לא יאבד מערכו, ממש כמו הסופר עצמו.

לתגובות ניתן לפנות לאבינועם טלמן בכתובת: talmana@gmail.com

מצדה ורבן יוחנן בן זכאי – שתי תגובות לחורבן ירושלים

ובית המקדש

שמוליק כהן

אני מניח שכל הקוראים שמעו על מצדה ואולי גם ביקרו באתר. כותב שורות אלה אף סיים במרומי ההר את מסע הכומתה שלו, ללמדך שגם צה"ל לא נשאר אדיש לסיפור מצדה, ואף מחנך (או לפחות חינך בשנות השמונים) את לוחמיו לאור סיפור מצדה.

מצדה החלה את דרכה כמוצב על גבול המדינה החשמונאית, מוצב, אחד מני רבים, שלא היה לו יחוד מסוים, וסביר להניח שאף חייל שהוצב שם, לא העלה על דעתו אלו רגשות השם יעורר לאחר כאלפיים שנה.

בולי מצדה

את שורשי המהפך במעמדה של מצדה צריך לחפש בשילוב שבין ההסטוריה האישית של הורדוס וההסטוריה של ממלכת יהודה. בשלהי התקופה החשמונאית, לאחר מות שלומציון המלכה בשנת 67 לפנה"ס, התקוטטו שני בניה, יוחנן הורקנוס השני ויהודה אריסטובולוס השני, על כס השלטון ביהודה. שניהם פנו לפומפיוס, המצביא הרומי החזק במזרח התיכון, שכבש את סוריה, ובקשו את עזרתו במלחמה. פומפיוס נענה לבקשותיהם, כבש את יהודה, קרע ממנה שטחים שהעבירם לממלכות שכנות, והשליט את יוחנן הורקנוס על השטחים הנותרים (אם כי תוארו היה תואר נמוך מתואר מלך). בשלב זה החלה לעלות לגדולה משפחת אנטיפטרוס, משפחה של יהודים ממוצא אדומי. שלושת האחים לבית אנטיפטרוס קבלו תפקידים בכירים בממשלו של הורקנוס, אחד מהם הוא הורדוס, שעתיד לעלות לגדולה ולהחליף את החשמונאים במלוכה על יהודה. עברו עוד 26 שנים, והאויבים הגדולים של רומא, הפרתים, פלשו לארץ ישראל, והמליכו על יהודה את מתתיהו אנטיגונוס, בנו של יהודה אריסטובולוס (יריבו של יוחנן הורקנוס על השלטון ביהודה). מכיון שמשפחתו של הורדוס היתה מזוהה עם השלטון

שהובס בשלב זה, הרי שנשקפה לחייהם סכנה מוחשית, והורדוס החליט לברוח

מצדה - אתר מורשת עולמית

מיהודה למצרים. בדרך למצרים הוא שם את משפחתו במצדה, מתוך מחשבה שיקשה על הפרתים לעלות על ההר. משפחתו של הורדוס אכן נצלה מידי הפרתים, אך כמעט שהתייבשה למוות, ואף שקלה להסגיר עצמה לידי הצרים עליה. גשם פתאומי שירד במקום, הציל אותם מהברירה הקשה של כניעה או מוות בצמא. את השיעור הזה למד הורדוס היטב. מערכת המים המרשימה שבנה במצדה, נבנתה בהשראת יסורי הצמא שפקדה את משפחתו בזמן שחיכתה לכוחות הרומים שיצילו אותה. לאחר בריחתו למצרים, הפליג הורדוס לרומא, שם מונה על ידי הסנאט למלך יהודה, ובסופו של דבר חזר ליהודה מלווה על ידי לגיונות רומים שכבשו לו את הדרך לכס המלוכה. הורדוס (שעליו כבר כתבתי [בגיליון 42](#)), היה הבנאי הגדול ביותר של ארץ ישראל, והוא זה שבנה במצדה ארמונות מפוארים, בתי מרחץ ומבנים מפוארים, והפך אותה ממוצב שכוח אל לאתר מלכותי.

ביותר של ארץ ישראל, והוא זה שבנה במצדה ארמונות מפוארים, בתי מרחץ ומבנים מפוארים, והפך אותה ממוצב שכוח אל לאתר מלכותי.

אנו עוברים כעת לשנות השישים של המאה הראשונה לספירה. בשלב זה יהודה כבר לא היתה ממלכה עצמאית לכאורה, ולא נשלטה על ידי שליט מקומי הנאמן לרומים. היא נשלטה ישירות על ידי רומא באמצעות נציב רומי. הנציבים הרומים ראו בתפקיד הזדמנות להתעשרות, והיו נוהגים לעשוק את האוכלוסיה שעליהם הם שלטו. ביהודה היה תמיד מתח נוסף בין האוכלוסיה היהודית לבין הנציב. הנציבים היו פגאנים, ולרוב היו נוקטים עמדה פרו פגאנית. הניצול הכלכלי מחד גיסא והמדיניות הפרו פגאנית מאידך גיסא הפכו את הנציבים ושלטון רומא לשנואים על ידי האוכלוסיה היהודית, וכל המתיוחות והשנאה התפרצו כאשר בשנת 66 לספירה פרץ המרד הגדול כנגד הרומאים. במהלך המרד הצליחה קבוצה של סיקררים להסתגל למצדה, לחסל את חיל המשמר הרומאי שישב בהר ולהפוך את מצדה למוצב יהודי. בשנת 70 לספירה חל הארוע החשוב ביותר במרד – נפילת ירושלים וחורבנה על ידי הרומאים. לאחר שנה זאת נותרו רק שלושה כיסי התנגדות שבהן נותרו עוד לוחמים יהודים שטרם הניחו את נישקם: הרודיון, מכור ומצדה. בשנים 71 ו-72 נפלו הרודיון ומכור (בהתאמה), וכך בשנת 73 פנה הנציב העליון הרומי, סילוה, לצור על מצדה. סילוה בנה מערכת מצור מסביב למצוק, והחל לבנות סוללה וכלי מצור על מנת לקעקע את החומה ולפרוץ אל המתחם. המורדים, מצידם כמובן שלא היו אדישים וניסו למנוע בכל מחיר את בניית הסוללה, אך לשוא. הרומאים הצליחו, בסופו של דבר להקים את הסוללה ולהעלות לראשה איל מנגח. בשלב הזה היהודים בנו חומה פנימית נוספת, העשויה שתי שכבות חיצוניות של עץ ומלאה בחול. מבנה זה יכל לספוג את מכות האיל המנגח מבלי להשבר, וסילוה החליט לנסות ולהעלות אותו באש. בתחילה

ידי הרומאים. לאחר שנה זאת נותרו רק שלושה כיסי התנגדות שבהן נותרו עוד לוחמים יהודים שטרם הניחו את נישקם: הרודיון, מכור ומצדה. בשנים 71 ו-72 נפלו הרודיון ומכור (בהתאמה), וכך בשנת 73 פנה הנציב העליון הרומי, סילוה, לצור על מצדה. סילוה בנה מערכת מצור מסביב למצוק, והחל לבנות סוללה וכלי מצור על מנת לקעקע את החומה ולפרוץ אל המתחם. המורדים, מצידם כמובן שלא היו אדישים וניסו למנוע בכל מחיר את בניית הסוללה, אך לשוא. הרומאים הצליחו, בסופו של דבר להקים את הסוללה ולהעלות לראשה איל מנגח. בשלב הזה היהודים בנו חומה פנימית נוספת, העשויה שתי שכבות חיצוניות של עץ ומלאה בחול. מבנה זה יכל לספוג את מכות האיל המנגח מבלי להשבר, וסילוה החליט לנסות ולהעלות אותו באש. בתחילה

הרכבל למצדה. ברקע ניתן לראות את המצוק עליו היא נבנתה

נראה היה שהרוח שינתה כיוון והאש החלה לאיים על כלי המצור הרומי במקום על החומה, אך במהרה שנתה הרוח בשנית את כיוונה, ואז עלתה החומה באש. לקראת שעות הערב, לא עמד עוד שום מכשול בין הרומאים לבין פסגת ההר. מכיון שהערב עמד לרדת, החליט סילוה להעמיד שומרים על הפירצה, למנוע בריחה של הנצורים, אך לפרוץ למצדה רק עם אור ראשון. במהלך הלילה כינס מפקד המורדים, אלעזר בן יאיר, את הנצורים, ונשא בפניהם נאום, בו הוא שיכנע אותם כי עדיף להם לשים נפשם בכפם מאשר לפול חיים לידי הרומאים. לפי ספרו של יוסף בן מתתיהו, "מלחמת היהודים ברומאים" לא הסתפקו הנצורים בהחלטה להמית את עצמם בטרם יפרצו הרומאים אל ההר, הם החליטו גם לשרוף את רכושם על מנת למנוע מהרומאים אפילו את רוח הביזה. רק את המזון הם השאירו, כדי שידעו הרומאים שהם לא סבלו חרפת רעב. על הגברים הוטל לשרוף את הרכוש ולהרוג את נשיהם וילדיהם. לאחר מכן נערכה הגרלה,

ועל עשרת הגברים שעלו בגורל הוטל להרוג את שאר הגברים. הגרלה שניה נערכה, ובה הוטל על גבר אחד להרוג את תשעת הנותרים ולהתאבד.

עוט זהוב מעל מצדה. העיט היה סמלו של הלגיון שצר על מצדה

למחרת בבוקר עלו הרומאים על הסוללה, מופתעים מעט מכך שלא נראים כלל סמני התנגדות מצד הנצורים. מיד לאחר שסיימו את ההתארגנות הם פרצו להר בשאיפה לנקום את חודשי המצור הארוכים. להפתעתם קבלה את פניהם דממה. הם זעקו קריאות קרב, אך איש לא ענה להם, לא מילולית ולא בירי חיצים או פעולה מלחמתית אחרת. לפתע נראו מספר דמויות הצועדים לכיוון הרומאים. היו אלה שתי נשים מבוגרות וחמישה ילדים, היחידים שהצליחו להינצל מההרג ההמוני וההתאבדות, ואשר התחבאו בתוך תעלה עד להגעת הרומאים. הם אשר ספרו לרומאים את אשר קרה בהר. תאוות הנקם של הרומאים, נותרה איפה, ללא סיפוק.

אני עובר כעת במעבר חד לדמות אחרת מתקופת החורבן – רבי יוחנן בן זכאי (ריב"ז). ריב"ז היה מתלמידי הצעירים של הלל הזקן. הוא עלה לגדולה עוד טרם המלחמה, ואף היה לו בית מדרש בירושלים. בזמן המרד הוא מצא את עצמו נצור בירושלים. בעיר שרר רעב כבד, פירוד חברתי ופוליטי, אלימות רבה בין הפלגים השונים, ולמעשה לא היה ניתן למצוא בה שמץ של תקווה. בשלב הזה הוא החליט לצאת מירושלים ולמסור את עצמו לידי אספסיאנוס, שעמד בראש המחנה הרומאי הצר על העיר. לצורך היציאה מהעיר הוא הפיץ שמועה על מותו, הוכנס על ידי תלמידיו לארון מתים והללו

בית הכנסת על שם ריב"ז בירושלים

הובילו את הארון אל שערי העיר. משמרות המורדים, שניסו למנוע מיהודים לברוח (על מנת לאלצם להלחם ברומאים), רצו בתחילה לדקור את "הגופה" בחרב, על מנת לוודא את מותה, אך התלמידים שכנעו אותם שלא לבזות את גופתו של ריב"ז. מיד לאחר שהצליח לחמוק מהעיר הנצורה, התייצב ריב"ז בפני אספסיאנוס. בתלמוד הבבלי מתוארת הפגישה בין שני האישים, שנערכה בבית המרחץ. אספסיאנוס, מתלבש כאשר ריב"ז מובא בפניו. ריב"ז מפגין הבנה פוליטית וחוכמה כאשר הוא מברך את אספסיאנוס, ופונה אליו בתואר "קיסר", למרות שהוא היה רק מפקד לגיון. אספסיאנוס מפגין ניכור ותקיפות כלפי ריב"ז ומבהיר לו שעליו להרוג אותו משום שאו שהוא מורד בקיסר הלגיטימי, או שהוא העז שלא להתייצב בפניו לפני כן. ריב"ז מבהיר לו שלא יכול היה לעזוב את העיר לפני כן בשל משמרות המורדים שמנעו יציאה ממנה. לפי התלמוד מיד לאחר מכן נכנס חייל רומאי נרגש לבית המרחץ ומספר לאספסיאנוס שהקיסר נרצח, ושהוא מונה לקיסר. אספסיאנוס המופתע מתחיל לשנות את גישתו כלפי ריב"ז, שמסביר לו שירושלים תיפול רק לידי ראש מדינה, ולכן הוא הבין שהוא יהיה קיסר. בשלב זה אספסיאנוס נתקל בבעיה מביכה. הוא הספיק לנעול סנדל אחד, וכעת הוא אינו מצליח לנעול את סנדלו השני אך גם אינו מצליח להסיר את הסנדל הראשון. ריב"ז מבהיר לו שהוא התרחב מנחת בגלל הידיעה המשמחת על "קידומו" הבלתי צפוי, ואף מיעץ לו עיצה, כיצד לצאת ממצבו המביך: עליו

לבקש שיביאו לפניו חייל שהוא אינו אוהב אותו, ובראותו את אותו חייל, גופו יתכווץ בחזרה. לאחר שמביאים אליו את אחד מחייליו היותר מעצבנים, הוא אכן מצליח לנעול את הסנדל השני, והוא מביע את התפעלותו מחוכמתו של ריב"ז. הוא מאפשר לו לבקש מספר בקשות, וריב"ז מבקש ממנו את הבקשה המפורסמת "תן לי את יבנה וחכמיה" (בנוסף הוא מבקש חנינה לשושלת רבן גמליאל ותרופה עבור רבי צדוק, אך אני מתרכז בנושא יבנה וחכמיה).

אני מניח שברור לכל שיש שכבה לא מבוטלת של אגדה בסיפור, אבל ככל הנראה יש גם אלמנטים אמיתיים. אנחנו יודעים שאכן ריב"ז עבר ליבנה, יסד שם בית מדרש וחידש את פעולת הסנהדרין, ושהוא החל את הפעולה של התאמת היהדות לתקופה שלאחר חורבן בית המקדש. התאמה זאת לא היתה קלה. אנסה לתת מספר דוגמאות. מספר שנים לאחר חורבן הבית חל ראש השנה בשבת. כל זמן שהיה בית המקדש קיים, אם היה חל ראש השנה בשבת, היו תוקעים בשופר רק בירושלים. כעת, בית המקדש וירושלים נחרבו, ואין אפשרות לתקוע בשופר, והמשמעות היא שלא ניתן לקיים את המצווה המרכזית בראש השנה. ריב"ז פסק שיש לתקוע בשופר בכל עיר שיש בה בית דין. תקנה נוספת של ריב"ז היתה קשורה לגיור. למרות חורבן ירושלים והמקדש, היתה תנועה לא קטנה של פגאנים שרצו להתגייר. דרישות הגיור היו טבילה, ברית מילה והקרבת קורבן בבית המקדש. כיצד יוכל גר להשלים את תהליך הגיור באין מקדש? ריב"ז קבע ש"מפני תקלה" אין צורך להקריב את הקורבן, וניתן להסתפק בברית המילה והטבילה בלבד. הקורבן היה אחד הטקסים החשובים ביותר בעולם היהודי. אם חטא יהודי ורצה לכפר על עונו, היה עליו להקריב קורבן. באבות

דרכי נתן מתוארת שיחה בין ריב"ז לבין תלמידו, ר' יהושע: "פעם אחת היה רבן יוחנן בן זכאי יוצא מירושלים והיה ר' יהושע הולך אחריו וראה בית המקדש חרב. אמר רק יהושע: אוי לנו על זה שהוא חרב מקום שמכפרים בו עונותיהם של ישראל. אמר לו: בני אל ירע לך יש לנו כפרה אחת שהיא כמותה. ואיזה, זה גמילות חסדים שנאמר 'כי חסד חפצתי ולא זבח'".

ריב"ז פסק שיש לתקוע בשופר בכל עיר שיש בה בית דין

לא אפרט כאן את כל תשע ההלכות שקבע ריב"ז, אני מניח שהדוגמאות שנתתי כאן מאפשרות להבין כיצד התאים ריב"ז את היהדות לתקופה שבה אין יותר בית מקדש. ריב"ז שימש ביבנה כנשיא הסנהדרין במשך מספר שנים, ולאחר מכן העביר את התפקיד לידי רבן גמליאל השני, שהיה נצר להלל הזקן, ולפי תפיסת ריב"ז, נצר לבית דוד. ריב"ז עבר לברור חיל, יסד שם בית מדרש ועמד בראשו עד יום מותו.

ר' יוחנן בן זכאי מעולם לא היה במצדה. בניגוד לאנשי מצדה, הוא כלל לא שקל להתאבד, אלא העדיף למסור את עצמו לידי הרומאים, והקדיש את חייו להתאמת היהדות לעידן שאחרי חורבן בית המקדש. למעשה, פרט לתקופה בה הם חיו ופעלו, אין שום קשר בין אנשי מצדה לבין ר' יוחנן בן זכאי. מדוע כרכתי את שניהם באותו מאמר? למען האמת כרכתי אותם ביחד משום שהם דבר והיפוכו. בעוד שאנשי מצדה מסמנים את האבדון המוחלט, הרי שר' יוחנן בן זכאי מסמל את החיים. הם העדיפו למות, ולא לחיות במציאות של שיעבוד לרומא והיעדר המקדש. ר' יוחנן בן זכאי העדיף להמשיך ולחיות, ולאפשר את המשך קיומה של היהדות גם בתנאים הקשים שלאחר המרד הגדול. הציבור החילוני (ולמען הסר ספק, אני נמנה עליו), מכיר את מיתוס מצדה. לצערי, מרבית הציבור החילוני לא שמע את השם ר' יוחנן בן זכאי. אבל אנחנו נמצאים פה היום, לאו דוקא בזכות אנשי מצדה, אלא בזכותו של ר' יוחנן בן זכאי, שאלמלא פעילותו, לא בטוח שהיה היום עם יהודי. למרות זאת, את הכומתה שלי, קיבלתי לא בסמוך לקבר ר' יוחנן בן זכאי, אלא על פסגת המצדה.

לתגובות ניתן לפנות לשמוליק כהן בכתובת: scohn@netvision.net.il

הפינה הישראלית – שירי ילדים

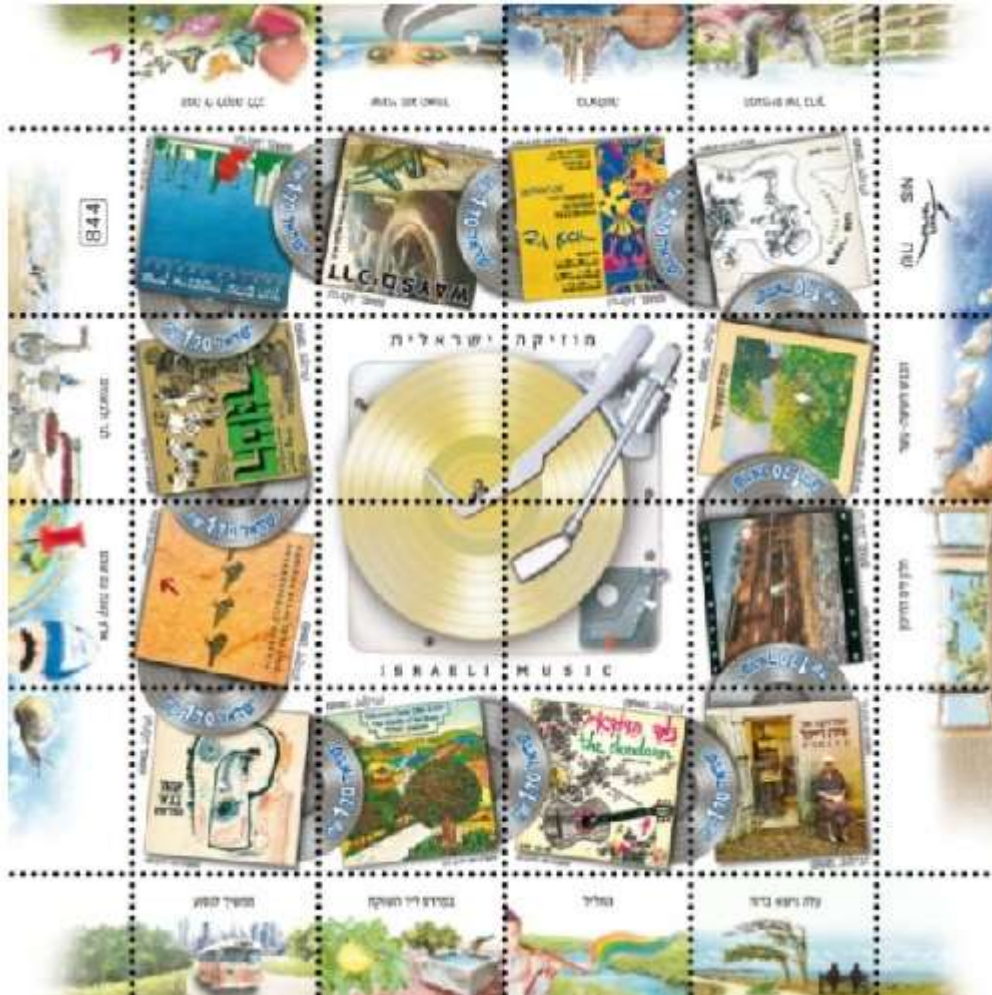
בחודש אוגוסט הנפיקה ישראל 12 בולים לציון שירים ישראלים. הם הונפקו בצורת גיליון מיוחד מסביב לתקליט:

בגיליון שירי ילדים אהובים מכל התקופות, שירים שמושרים עד היום בכל פה. השירים הם (הבולים המתאימים מתחילים בחץ האדום, עם כיוון השעון):

- מקהלה עליזה
- אני תמיד נשאר אני
- שעון בן חיל
- מה עושות האילות
- רציתי שתדע
- בבה זקה
- למה לובשת הזברה פיג'מה
- הילדה הכי יפה בגן
- הדאר בא
- אבא שלי
- פרש
- דני גבור

הגיליון הוא חלק מסדרת הנפקות של מוזיקה ישראלית. ב-09/2011 הונפק הגיליון הראשון שהוקדש לאלבומים נבחרים:

חידון מספר 67

איזו מדינה?

איך נקראת המדינה שהנפיקה את הבול שלפניכם?

- א. סיאם
- ב. סורינאם
- ג. סוריה
- ד. פינלנד

מי האיש?

מי האיש הנראה בבול?
באילו תחום עסק?
מה שם תלמידו המפורסם ביותר?
כיצד מצא את מותו?

זהה את האתר

איך נקראת התעלה הנראית בבול?
מדוע כרו אותה?
מתי היא נחנכה?

את הפתרונות יש לשלוח למערכת nosonchik@gmail.com עד ל-15 בנובמבר. הפותרים מתבקשים לציין את גילם. בין הילדים ובני הנוער שיפתרו נכונה את החידות יוגרל פרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית. התשובות לחידות ושם הזוכה יפורסמו בגליון הבא.

פתרון חידון מספר 66

איזו מדינה?

התשובה הנכונה היא א' – ליטא.

מי האיש?

לפנינו **סר אייזק ניוטון** – אחד מגדולי המדענים בכל הזמנים. ניוטון היה מתמטיקאי שהמציא את החשבון הדיפרנציאלי ופיסיקאי שגילה את חוקי הכבידה והמכניקה. ספרו המפורסם ביותר, העקרונות המתמטיים של פילוסופיית הטבע, התפרסם בשנת 1687.

זהה את היצירה

הבול מציג את דוד - פיסלו המפורסם של **מיכאלאנג'לו**. דוד מוצג בעת שהוא יוצא לדו קרב מול גליית. זוהי אחת מיצירות האמנות המפורסמות ביותר בעולם, והיא נמצאת בעיר פירנצה שבאיטליה.

בהגרלה שנערכה בין הפותרים נכונה עלה שמו של אליהו משה אחימאיר בן ה-31. אליהו משה זוכה בפרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית.

מכתבים למערכת – לכל תגובה, הצעה או שאלה ניתן לפנות אלינו בכתובת
nosonchik@gmail.com